

עין משפט
גַּר מִצוּחַ

יט א ב מיי ס"ד מה'י
תענית הלכה ד טוש"ע
כ"ח קומן תקעטו סעף א
[וספון גג סעף ד']:

כ ג מיי שם הלכה ו טור
כ"ח ס' תקעטו:
כא ד ה מיי שם הלכה טו:

מוסף רש"י

קדמו ברכו את ה' אלהיכם מן העולם ועד העולם. בספר עזרא כתיב שכל ברכה שחי מבניכין נמקדש קיז מנביכין ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם למנן אברהם וכן למחיה הממים (טוטה) ויברכו שם כבודך. ושאר העם יענו כרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, כהנס ענין להלל ולהודות מן העולם ואמר ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם, מפשם נחמשהס תקעו מן העולם ועד העולם לדודיע שאין העוה"ז לפני העוה"צ כלום אלא כפרחודור לפני הטוקלין, כלומר הסענו כרכומו כעוה"ז כדי ליות כגולם לעוה"צ סעולו ארוך (ברכות כו).

שייך לעמוד הכא

אינו מכיר בו' אסור ולשתות יין כל השנה. שמה עכשיו זמנו הוא יום לחוס שמה יבנה בית המקדש, ובי' אומר אומר אני. אם באתי לחוס שמה יבנה אסור ציין לעולם, ואפילו הוא מכיר ששטי עכשיו זמן משמחתו, שמה יבנה וכל הקודם ואשכנח עיל ועיני, אבל מה אעשה. שחקנתו קלקלתו. חורגת הכית שקלקלן ועירבנ סדר משמחותיך, שהיה אסורין ציין זמן משמרתן ומחיון שלז זמן משמרתן, הוא חיקקן עכשיו לשמות יין לעולם, ללא חייס שמה יבנה משמחותיהן ואסורין לעולם כרכנ (שם). הואיל ומשמרות מתחדשות, מתחלפות ומתחדשות בעצמם, זו יומלח זה כנכנס, וזכין להסתפר מפני משמח הדסה וז הכנסת שיכאוחו ציופי (סנהדרין כב.).

כמאן שחו האידנא כהני חמורא כרבי, שחי רזי כהנים איין בקולין זמן משמחותיהן ואסורין לעולם כרכנ (שם). הואיל ומשמרות מתחדשות, מתחלפות ומתחדשות בעצמם, זו יומלח זה כנכנס, וזכין להסתפר מפני משמח הדסה וז הכנסת שיכאוחו ציופי (סנהדרין כב.). לא ילירבו כילל. ואפילו עד שלשים (שם). אמר ליה. פרע מקרי שלשים יום, אי הוה כתיב לא ישלחו פרע. הוה משמע לא יגדלו פרע, השתא דכתיב ופרע לא ישלחו. דקלאמר פרע וסרי לא יגלחו, משמע פרע דשלשים יום ליתו, אכל שלוחי טפי לא לגלחו (שם). דומיא דשתיין יין. דסמוך ליה יין לא ישמו כנזאם וגו', מקיס פדוסי כלש לשתיין יין, ומכיו ציין כנזאם (שם).

רבינו חננאל

היתה לי נחלתי באריה ביער [וכו']. א"ר אלעזר זה שליח צבור היורד לפני

מוז:

מאי שביעית שביעית לארובה. פירוש שמתחילין להאריך ולומר בקשות ותחניות בתוך צרכה של גואל ישראל אצל מ"מ אינה בכלל הנוספות צימיי תענית דללא היו מוסיפין רק ששה ועל כל הצרכות יש טעם על מה הם חותמות צדק הראשונה של גואל אינה מן המניין ובה אומרים מי שענה לצרכהם לפי שהיה ראשון לגלוילן שניעול מנמרוד וצנינה שהיא ראשונה מן הששה הנוספות אמר מי שענה לצבותנו על ים סוף וחותם ברוך זוכר הצניות ולפיך אומרה בזכרונות לפי שהיו צמזרים ונתייאשו מן הגאולה ועליו נאמר (שמות ו) ואזכור את צריתי וכן בשלישית שהיא שניה מן המניין שומע תרועה ביהושע שנענה צייחמו דהיינו צעוד ישראל בגלגל בשופרות היה אומר מי שענה ליהושע בגלגל לפי שנענה בשופרות על הרביעית והיא שלשית מן המניין מי שענה לשמואל וכו' ובשמואל כתיב עקקה ותפלה וגבי אליהו כתיב תפלה ענני ה' ענני ואמרינן בגמרא דלעקקה גבי שמואל ותפלה גבי אליהו וי"א תפלה גבי שמואל ועקקה גבי אליהו דהא דכתיב ענני גבי אליהו הוא עקקה שמואל צמלפה מעני אל ה' בצרמה לי לאליהו צהר הכרמל כנגד אשא עיני אל ההרים וכן כולם:

ברוך מרחם עץ הארץ. דגבי דוד ושלמה שיך לומר על הארץ דדוד ושלמה התפללו על הארץ דוד גבי מלאך המות גזרון ארונה ושלמה בתפלה דקלאמר רעז כי יהיה צלרץ ועוד יש לומר משום דלחקין בהמ"ק בצלרץ ולא קשיא הא דחשיב יונה מקמי דוד אע"ג שהיה קודם משום דנעמי למיחתם על הארץ כדמפרש בגמרא:

ויודע

מן העולם עד העולם ויברכו שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה יכול על כל ברכות כולן לא תהא אלא תהלה אחת ת"ל ומרומם על כל ברכה ותהלה על כל ברכה תן לו תהלה ואלא במקדש מהו אומר ברוך ה' [ו] אלהים אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך גואל ישראל והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וחזן הכנסת אומר להם תקעו הכהנים בני אהרן תקעו וחזור ואומר מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם

מאי שביעית שביעית לארובה. פירוש שמתחילין להאריך ולומר בקשות ותחניות בתוך צרכה של גואל ישראל אצל מ"מ אינה בכלל הנוספות צימיי תענית דללא היו מוסיפין רק ששה ועל כל הצרכות יש טעם על מה הם חותמות צדק הראשונה של גואל אינה מן

היינו מטופל ואין לו היינו ביתו ריקם אמר רב חסדא * זהו שביתו ריקם מן העבירה: ופרקו נאה: אמר אב"י * זה שלא יצא ^ב (לו) שם רע בילדותו י היתה לי נחלתי באריה ביער נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה מאי נתנה עלי בקולה אמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה אמר רבי חמא אמר רבי אלעזר זה שליח צבור ^א (היורד לפני התיבה שאינו הגון): ואומר לפנייהם עשרים וארבע ברכות שמונה עשרה שבכל יום ומוסיף עליהן עוד שש: הני שש שבע הוויין כדתנן על השביעית הוא אומר ברוך מרחם על הארץ אמר רב נחמן בר יצחק מאי שביעית שביעית לארובה כדתניא ^ב בגואל ישראל מאריך ובחותמה הוא אומר מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך גואל ישראל והן עונין אחריו אמן וחזן הכנסת אומר להם תקעו בני אהרן תקעו [ו] וחזור ואומר מי שענה את אבותינו על ים סוף הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך זוכר הנשכחות והן עונין אחריו אמן וחזן הכנסת אומר להם הריעו בני אהרן הריעו וכן בכל ברכה וברכה באחת אומר תקעו ובאחת אומר הריעו: במה דברים אמורים בגבולין אבל במקדש אינו כן ^ד לפי ^ה שאין עונין אמן במקדש ומנין שאין עונין אמן במקדש שנאמר ^ה קומו ברכו את ה' אלהיכם בגבולין אמן ובמקדש ומנין שאין עונין אמן במקדש שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה יכול על כל ברכות כולן לא תהא אלא תהלה אחת ת"ל ומרומם על כל ברכה ותהלה על כל ברכה תן לו תהלה ואלא במקדש מהו אומר ברוך ה' [ו] אלהים אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך גואל ישראל והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וחזן הכנסת אומר להם תקעו הכהנים בני אהרן תקעו וחזור ואומר מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם

עונים אחריו בשכמל"ו וחזן הכנסת אומר להם הריעו הכהנים בני אהרן הריעו וכו' וכן בכל ברכה וברכה באחת אומר תקעו ובאחת אומר הריעו עד שגומר את כולן וכך הנהיג ר' חלפתא בצפורי ור' חנניה דאמרי כדתניא אומר לפנייהם עשרים וארבע ברכות שמונה עשרה שבכל יום ומוסיף עליהן עוד שש ואותן שש היכן אומרין בין גואל לרופא חולי ומאריך בגאולה והן עונין אחריו אמן על כל ברכה וברכה וכן היו נוהגין בגבולין אבל במקדש היו אומרים ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך גואל ישראל ולא היו עונין אחריו אמן וכל כך למה לפי שאין עונין אמן במקדש ומנין שאין עונין אמן במקדש שנאמר קומו ברכו את ה' אלהיכם מן העולם ועד העולם ויברכו (את) שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה על כל ברכה וברכה תן לו תהלה: תנו רבנן ^ה על הראשונות הוא אומר ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך גואל ישראל והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וחזן הכנסת אומר תקעו כהנים תקעו וחזור ואומר מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ^ו (והן תוקעין ומריעין ותוקעין) ועל השניה הוא אומר ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך זוכר הנשכחות והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וחזן הכנסת אומר הריעו בני אהרן הריעו ואומר מי שענה את אבותינו על ים סוף הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה והם מריעין ותוקעין ומריעין וכן בכל ברכה וברכה באחת אומר תקעו ובאחת אומר הריעו עד שיוגמור את הברכות כולן וכך הנהיג ר' חלפתא בציפורי ור' חנניה בן תרדיון בסיכני וכשבא דבר אצל חכמים אמרו לא היו נוהגין כן אלא בשערי מזרח ובהר הבית: ר' יהודה אומר לא היה צריך לומר זכרונות כו': א"ר אדא דמן יפו מאי טעמא דר' יהודה לפי שאין אומרים זכרונות ושופרות

סדר תעניות כיצד פרק שני תענית

היינו מטופל ואין לו היינו ביתו ריקן. היינו כמו ס לחזה: **ציוס ריקם מן העצירה.** שאין חמס וגול צציות: **ופרקו נאה.** אפילו כשעמד על צחרתו היה נאה צלי שם רע: **זה המעמיד חזן שאינו הגון לפני הפיצה.** רשע שהקצ"ה שונא אותו יותר מכולן והוא נותן צקולו לפניו: **שציעים לארובה.**

שציעים לאותה צרכה שהתחיל להאריך צה ואותה אינה מן התוספת אלא מ"ח צרכות היא כדתניא בגואל ישראל הוא מאריך: הוא **אומר לפניהן.** אותו הזקן הרגיל ומאריך בגאולה כדקמיי ממני': **צד"א.** דהן עונין אחריו אמן גבגולין: **אכל צמקדש.** אומר אותו הזקן לאחר הפרשיות מי שענה את הצרכה הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ציוס הוה צא"י אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך גואל ישראל וכן עונים אחריו צשכמל"ו וכן בכל צרכות צשצמקדש: **לפי שאין עונין אמן צמקדש.** כדיליף לקמן מקרא: **מניין שאין עונין אמן צמקדש.** דכתיב בתפלת עזרא כצית שני קומו ^ו וברכו את ה' אלהיכם והיינו צרוך ה' אלהי ישראל כו': ויצרכו **שם כבודך.** היינו שעונין אחריו צשכמל"ו כך הוא הפסוק ויצרכו שם כבודך ומרומם על כל צרכה ותהלה: ה"ג **יכול על כל הצרכות כולן סהלה אתם ס"ו על כל צרכה על כל צרכה סן לו סהלה: חזן הכנסת.** לא אותו זקן ניהו. וחזור חזן הכנסת ואומר להן מי שענה כו' אע"פ שאמרו אותו זקן: צשמריעין תחלה הוא אומר לכן הריעו צני אהרן וצשמוקעין תחלה הוא אומר להן תקעו צני אהרן כו'. וכך הסיג. כל מנהג זה רצי חלפתא צלפורי: **לא היו נוהגין קן.** שיהו עונין אחריו צרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד אלא עונין אמן גבגולין: **ואיס דאמרי כדתניא כו'.** כלומר ואיכא דממני הכי: **וכן הסיגי.** מנהג זה אמקדש קאי: אלא

יכול על כל הצרכות כולן סהלה אתם ס"ו על כל צרכה על כל צרכה סן לו סהלה: חזן הכנסת. לא אותו זקן ניהו. וחזור חזן הכנסת ואומר להן מי שענה כו' אע"פ שאמרו אותו זקן: צשמריעין תחלה הוא אומר לכן הריעו צני אהרן וצשמוקעין תחלה הוא אומר להן תקעו צני אהרן כו'. וכך הסיגי. כל מנהג זה רצי חלפתא צלפורי: **לא היו נוהגין קן.** שיהו עונין אחריו צרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד אלא עונין אמן גבגולין: **ואיס דאמרי כדתניא כו'.** כלומר ואיכא דממני הכי: **וכן הסיגי.** מנהג זה אמקדש קאי: אלא

באחת אומר תקעו ובאחת אומר הריעו עד שגומר את כולן וכך הנהיג ר' חלפתא בצפורי ור' חנניה דאמרי כדתניא אומר לפנייהם עשרים וארבע ברכות שמונה עשרה שבכל יום ומוסיף עליהן עוד שש ואותן שש היכן אומרין בין גואל לרופא חולי ומאריך בגאולה והן עונין אחריו אמן על כל ברכה וברכה וכן היו נוהגין בגבולין אבל במקדש היו אומרים ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך גואל ישראל ולא היו עונין אחריו אמן וכל כך למה לפי שאין עונין אמן במקדש ומנין שאין עונין אמן במקדש שנאמר קומו ברכו את ה' אלהיכם מן העולם ועד העולם ויברכו (את) שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה על כל ברכה וברכה תן לו תהלה: תנו רבנן ^ה על הראשונות הוא אומר ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך גואל ישראל והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וחזן הכנסת אומר תקעו כהנים תקעו וחזור ואומר מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ^ו (והן תוקעין ומריעין ותוקעין) ועל השניה הוא אומר ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך זוכר הנשגחות והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וחזן הכנסת אומר הריעו בני אהרן הריעו ואומר מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה וזכר הנשכחות והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וחזן הכנסת אומר תקעו ובאחת אומר תקעו ובאחת אומר הריעו עד שיוגמור את הברכות כולן וכך הנהיג ר' חלפתא בציפורי ור' חנניה בן תרדיון בסיכני וכשבא דבר אצל חכמים אמרו לא היו נוהגין כן אלא בשערי מזרח ובהר הבית: ר' יהודה אומר לא היה צריך לומר זכרונות כו': א"ר אדא דמן יפו מאי טעמא דר' יהודה לפי שאין אומרים זכרונות ושופרות

היינו מטופל ואין לו היינו ביתו ריקן. היינו כמו ס לחזה: **ציוס ריקם מן העצירה.** שאין חמס וגול צציות: **ופרקו נאה.** אפילו כשעמד על צחרתו היה נאה צלי שם רע: **זה המעמיד חזן שאינו הגון לפני הפיצה.** רשע שהקצ"ה שונא אותו יותר מכולן והוא נותן צקולו לפניו: **שציעים לארובה.** שציעים לאותה צרכה שהתחיל להאריך צה ואותה אינה מן התוספת אלא מ"ח צרכות היא כדתניא בגואל ישראל הוא מאריך: הוא **אומר לפניהן.** אותו הזקן הרגיל ומאריך בגאולה כדקמיי ממני': **צד"א.** דהן עונין אחריו אמן גבגולין: **אכל צמקדש.** אומר אותו הזקן לאחר הפרשיות מי שענה את הצרכה הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם ציוס הוה צא"י אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך גואל ישראל וכן עונים אחריו צשכמל"ו וכן בכל צרכות צשצמקדש: **לפי שאין עונין אמן צמקדש.** כדיליף לקמן מקרא: **מניין שאין עונין אמן צמקדש.** דכתיב בתפלת עזרא כצית שני קומו ^ו וברכו את ה' אלהיכם והיינו צרוך ה' אלהי ישראל כו': ויצרכו **שם כבודך.** היינו שעונין אחריו צשכמל"ו כך הוא הפסוק ויצרכו שם כבודך ומרומם על כל צרכה ותהלה: ה"ג **יכול על כל הצרכות כולן סהלה אתם ס"ו על כל צרכה על כל צרכה סן לו סהלה: חזן הכנסת.** לא אותו זקן ניהו. וחזור חזן הכנסת ואומר להן מי שענה כו' אע"פ שאמרו אותו זקן: צשמריעין תחלה הוא אומר לכן הריעו צני אהרן וצשמוקעין תחלה הוא אומר להן תקעו צני אהרן כו'. וכך הסיגי. כל מנהג זה רצי חלפתא צלפורי: **לא היו נוהגין קן.** שיהו עונין אחריו צרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד אלא עונין אמן גבגולין: **ואיס דאמרי כדתניא כו'.** כלומר ואיכא דממני הכי: **וכן הסיגי.** מנהג זה אמקדש קאי: אלא

באחת אומר תקעו ובאחת אומר הריעו עד שגומר את כולן וכך הנהיג ר' חלפתא בצפורי ור' חנניה דאמרי כדתניא אומר לפנייהם עשרים וארבע ברכות שמונה עשרה שבכל יום ומוסיף עליהן עוד שש ואותן שש היכן אומרין בין גואל לרופא חולי ומאריך בגאולה והן עונין אחריו אמן על כל ברכה וברכה וכן היו נוהגין בגבולין אבל במקדש היו אומרים ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך גואל ישראל ולא היו עונין אחריו אמן וכל כך למה לפי שאין עונין אמן במקדש ומנין שאין עונין אמן במקדש שנאמר קומו ברכו את ה' אלהיכם מן העולם ועד העולם ויברכו (את) שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה על כל ברכה וברכה תן לו תהלה: תנו רבנן ^ה על הראשונות הוא אומר ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך גואל ישראל והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וחזן הכנסת אומר תקעו כהנים תקעו וחזור ואומר מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה וזכר הנשכחות והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וחזן הכנסת אומר הריעו בני אהרן הריעו ואומר מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה והם מריעין ותוקעין ומריעין וכן בכל ברכה וברכה באחת אומר תקעו ובאחת אומר הריעו עד שיוגמור את הברכות כולן וכך הנהיג ר' חלפתא בציפורי ור' חנניה בן תרדיון בסיכני וכשבא דבר אצל חכמים אמרו לא היו נוהגין כן אלא בשערי מזרח ובהר הבית: ר' יהודה אומר לא היה צריך לומר זכרונות כו': א"ר אדא דמן יפו מאי טעמא דר' יהודה לפי שאין אומרים זכרונות ושופרות

מסורת הש"ס

א [צ"ל עליו קן גי' הערך ערך פרק]. ב [צ"ל שאינו הגון היורד לפני המיפה וכ"א צרש"י ד"ה וס], ג צרכות סג. סוטה מ:, ד רש"א מוסק זה, ס [צ"ל וכו' וכ"א צרש"י שצעי" וכ"א צר"ף ונכא"ש], ו [צ"ל צרכו, צרכו,

תורה אור השלם

- ה'תק"ה לי נחלתי באריה ביער נחנה עלי בקולה על כן שנאתיה: ירמיהו יב ח
- ויאמר דלן'ם ישמע וקדמיאל בני חשבניה שריבה הודיע שבניה פתוחיה קומו ברכו את יי אלהיכם מן העולם עד העולם וירברכו שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה:

תחמיה ט ה

הגהות הגר"א

[א] נפריא (וחזור ואומר) **מא"מ:** [ב] שם (אלהים) **מז"מ:** [ג] שם כרוך ה' אלהי ישראל. **י"ב** מן העולם ועד העולם:

רבינו גרשום

שבע לארובות. כלומר רדאי אין מוסיפין על שש, אלא הא דקתני שבע, דארובות הן שבע, דגואל ישראל שבחפלה הוא מאריך, ומכאן ואילך אמר אילו שש שהן כמו ארובות. בד"א. שעינין אמן. ^א קומו (ו) ברכו את ה' מן העולם ועד העולם. כלומר, במקום אמן יש לענות אחר (ברכו הברכות. אין עונה אמן אלא פעם אחת, [ת"ל וכו']. וכן הנהיג ר' חלפתא בצפורי. לומר (ש)לאחר ברכה זו מי שענה כו'. לא היו נוהגין כן אלא בשערי מזרח. במקדש, אבל בגבולין אומר העניות קודם ברכות, כדאמרו לעיל. ואמר כל הברכות כולן, על הסדר, וענו אחרייו אמן. אחר כל ברכה וברכה. וכשבא דבר לפני חכמים. שאמרו הענייה אחר הברכה, אמרו לא היו נוהגין כן אלא בשערי מזרח. במקדש, אבל בגבולין אומר הענייה ואח"כ אומר הברכה, כדאמר לעיל.

ה נראה דחסר כלן וי"ל צד"א שעונין אמן גבגולין אכל במקדש איין כן שנאמר קומו כו'.